

REDACTIA
Deák Ferencz-u. Nr 8
ABONAMENTUL
Austria-Ungaria:
20 cor pe 1/2
pe 1/4 de au
pe 1/2
de Duminecă pe an
4 coroane.
România și
Moldavia pe an:
40 franci.
scripse un se napolaza

ADMINISTRAȚIA:
Arad, Deák Ferencz-u. Nr 8
INSERTIUNILE:
de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.
Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.
Borisori nefracate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Secuilor și Aradani.

Propunerea Secuilor din Trei-Scaune de a cere Dietei să desființeze naționalităților a venit Mercuri în discuția sfatului orașenesc din Arad. După-cum era de prevăzut, până la acest oraș numit „Golgota Marilor” au primit și ei cu mare însușire propunerea Secuilor.

Aradul deci, care cu o sută de ani înainte de aceasta fusese mai mult sârbesc și nemțesc, a pășit în fața orașelor care pornesc o luptă împotriva naționalităților: aceea care nu ni-se recunoaște nici pe hărțile noastre, lege ce nu se îndeplinește, că aceeași drepturi pe care le au și ei?

Cei care au purtat cuvântul și au arătat că Ungurii ar fi năpăstuiți în țeara aceasta ear' naționalitățile nesfârșită în drepturi și belșug, au fost advocații, Müller Károly și Barabás Bela capii kossuthiștilor din Arad. Salacz Gyula, primarul, ca fost la 1848—49 al lui Kossuth, n'a dat nici el să arate câtă nedreptate se face călcându-se în picioare legea naționalității, ci s'a arătat și el, cu suflet, pătruns de aceleași sentimente căror a dat glas cei doi șoști kossuthiști. S'a primit deci cu voturile ca Aradul să ceară și el schimbarea legii naționalităților, comitetul municipal (orașenesc) se cu altă propunere: să spună că deși ar fi de dorit să se scrie multe în legea de naționalități, însă la chibzuința Dietei să facă crede că e bine.

Nu s'a găsit deci un singur Ungur din orașenesc care să aibă curajul să spună câtă negliobie s'ar săvârși în opera marilor Déak și Eötvös îndrepta (?) după mintea cea slabă a Secuilor din Trei-Scaune. Nu, ci că a fost vorba de ceva ce loz în naționalități, Ungurii s'au arătat o apă.

Una să fim deci și noi Românii să ne apăra de toate încercările ce se fac întru a se slăbi starea noastră națională.

Despre propunerea Secuilor va fi vorba și în adunarea comitatelor, în iarna aceasta. Să ne strângem gândurile și piept să dăm, bărbătesc tuturor valurilor dușmănoase nu numai neamului nostru, dar bunului nostru țării întregi. Și până aci au rămas lupte destul de înverșunate împotriva stăpânirii maghiară și între naționalități. Lupta nouă ce o pornesc

acum șovinistiți unguiri fiind numai oleiu pe foc, firește că va mări încă dușmăniile, ceea-ce țării numai bine nu-i poate face.

Ear hotărârea adusă Mercuri în sfatul orașenesc al Aradului este o dovadă că concetățenii noștri singuri împing la luptă.

Nu ne este îngăduit să dăm îndărăt. Pretutindeni, în comitate, să ne ridicăm deci cu toate puterile noastre împotriva șovinistiților care cred că țeara aceasta se poate cârmui după mintea slabă a Secuilor. În fața exaltațiunii kossuthiste să punem patriotismul nostru neprihănit!

Chestia fumană. Primul ministru Széll, dorind să facă odată pace în Fiume, portul de mare aparținător Ungariei, fața cu care brutalul Bánffy nu ajunsese la nici un rezultat, a chemat la o consfătuire pe conducătorul autonomiștilor din Fiume, pe dl Mayländer, căci s'a convins că nu se poate face ordine și liniște călcând în picioare drepturile și nesocotind puterea numitului partid din orașul de port. Dl Mayländer a fixat cererile fumanilor în următoarele puncte: 1.) În ori ce chestie privitoare la Fiume, să aibă orașul vot consultativ; 2., Administrația să se întocmească în așa fel, ca drepturile autonome să nu fie atinse; 3., Limba în administrație să fie cea italiană; 4., Inspectorul școlar regesc să nu aibă nici un amestec direct, ci numai prin intermediul guvernatorului; 5., Delictele de presă să nu mai fie judecate de curtea cu jurați din Budapesta ci printr'o curte alipită de tribunalul din Fiume.

Organele semioficioase vestesc, că dl Széll numai s'a consultat cu dl Mayländer, ear șoviniste extreme sbeard, că „idea” earăși e în pericol!

Reichstagul și Buri. În ședința dela 11 Decembrie a mare-lui sfat împărătesc din Berlin, *Bebel* a atacat cu înverșunare guvernul Germaniei, pentru-că împăratul n'a primit pe *Krüger*. Ear în ședința dela 12 deputatul *Hasse*, cel care a dus lui *Krüger* adresa de simpatie, d'asemeni și-a exprimat regretul, că presidentul unui popor erou, de sânge german, n'a fost primit de împăratul.

Amendurora li-a răspuns cancelarul *Bilow* spunând că, dacă împăratul n'a primit pe *Krüger*, este pentru-că așa cer interesele țării. Declară, că Englitera nici nu s'a rugat, și nici n'a propus ca Germania să se poarte așa ori altfel față de războiul buro-englez. Impăratul nu se conduce de considerații de rudenii, ci numai de marile interese ale țării.

Votul universal. Clubul independenștilor și 48-iștilor din Budapesta a înaintat Dietei o adresă prin care

cere votul universal. *Fiecare cetățean, care a împlinit 24 ani, să aibă dreptul de alegere! În aceeași adresă se cer măsuri ca pe viitor să fie cu neputință falsificarea listei electorale, precum și ca alegătorii să se poată folosi în toată libertatea de dreptul lor electoral.*

Situația în România. În Camera și Senat cele două partide au și început lupta. Discuția la răspunsul ce se da în jurul răspunsului la mesajul regal oferă prilej partidelor să-și măsoare puterile. În Camera deputatul guvernamental *Iliescu* a atacat aspru pe dl *Carp* prim-ministru, învinuindu-l cu deosebire pentru-că a pușcat țărani răscolii împotriva unei legi (taxa pe țuică) rău chibzuite. *Dobrescu*, înainte vreme tot guvernamental, d'asemeni s'a ridicat împotriva guvernului, acuzându-l între altele că nu știe cum să rezolve afacerile financiare grave care apasă asupra țării.

Discuția cea mai însemnată se așteaptă însă la Senat, unde va lua cuvântul și dl *D. Sturdza*, șeful partidului național-liberal, ales Sâmbăta trecută senator din partea mehedintinilor fără să fi avut măcar contra candidat. Șeful partidului liberal va ataca guvernul nu numai pe chestia împușcării și schingiuirii țărănilor, dar și pe chestia că guvernul vrea să arendeze străinilor locurile petrolifere ale țării precum să vînda și partea din acțiunile ce are la Banca Națională. Mai ales pe această din urmă chestie, liberalii se pregătesc de luptă mare împotriva guvernului conservator.

SĂ O AUZIM ȘI NOI!

Dacă pe un popor ridicat atât de sus, ca de pildă națiunea engleză, această stăpână nu numai a mărilor și a depărtărilor, ci și în mare parte a continentelor (țerilor de pe uscat), l'am vedea oare-cum pașându, plutind în loc ca vulturul sus, fără a tinde să se înalțe și mai sus, — chiar și atunci noi trebuie să dorim și să nisuiim din toate puterile, a ne întări și noi aripile, ca să ne ridice spre înălțimile unde vedem pe puternicul vultur.

E atât de întărită națiunea engleză, încât chiar și în cazul războiului cu *Buri*, unde a fost crudă și nedreaptă și toți sunt în inimile lor contra ei, nimenea nu cutează să păsească împotriva ei, ci mai bine o lasă să-și facă răzbunarea până în capet.

Și prin ce s'a făcut așa puternică? Prin munca uriașă și isteasă pe terenul economic, comercial și industrial. Munca aceasta i-a adus bogății mari, și cu bogățiile și-a întărit tot organismul său nu numai material, ci și spiritual, și s'a avântat la înălțimile vulturului.

Dacă, repet, pe un popor ca Englezii i-am vedea plutind pe loc, fără a tinde mai în sus, noi ar trebui să ne încordăm toate puterile, ca să ne ridicăm și noi spre înălțimile lui, — dar când vedem noi și pe acest popor făcând cele mai mari sforțări ca să se ridice și mai sus, tot mai sus, să dea capu în nori, și tot mai sus să meargă, — ce va trebui să zicem? Și ce va trebui să facem? De vrem să nu ne vedem perduți prin gropile neluate în samă ale pământului, și să sboare peste noi

toate cioarele de popoare, — apoi mai mult ca ori-și-când datorii suntem cu toții a munci în toată sudoarea feței noastre, pe terenele economice toate, ca să prindem puteri, ca singuratici, ca societăți, ca biserici, ca națiuni, căci având temelii materiale de lipsă, în scurt vedem-vom strălucind și pe plaiurile noastre turnurile luminoase ale templelor înălțării în toate și sburând în giurul lor și tot mai aproape de ele îngerul libertății depline!

Gândurile astea și simțămintele astea le trezi în noi cetirea vorbirii, pe care un ministru englez, lordul *Rosebery*, le-a rostit de curând în una din marile adunări ce a ținut într'un oraș englez, și în care făcând o privire asupra împregiurării în care trăiau popoarele acum 50 de ani, și în care trăiesc azi, a zis următoarele:

„Inainte cu 50 de ani, lumea privia încă liniștită cum, Englezii descoperă țări necultivate și se instăpânesc asupra lor. Pe atunci popoarele celelalte ne luau pe oul pe Englezii chiar în ris pentru străduința mare, cu care lucram ca neguțatori în toate părțile!

„Azi însă, pentru fie-care petec de pământ, care nu e însemnat pe mapă că de cine se ține, se naște întrecere și luptă între popoare, care să-l stăpânească, azi fie-care națiune voiește să fie o națiune comercială, de neguțatori (cum până aci erau numai Englezii!).

„Englezii care aveau prin vremuri „monopol” (adecă dreptul de a fi singuri neguțatori, drept dat lor de celelalte popoare prin faptul că lor le părea lucru netrebnic să se ocupe cu negoțul), azi acei Englezii trebuie să ducă lupte grele pentru a-și susține viața și înălțimea (căci îi îmbulzesc cei-ce ca ieri rîdeau de ei).

„Veacul al 20-lea, în care intrăm, va fi veacul unei lupte de întrecere înțeleșite și crunte, deși poate mai mult cu armele pacifice ale hărniciei, decât cu ale războiului.

„Națiunea engleză dară, trebuie să-și agerească cu atât mai virtuos duhul său comercial (neguțătoresc), și anume atât singuratici ei membri, cât, și bărbății ei conducători, chiar bărbății ei de stat.”

Așa vorbește prevăzătorul bărbat de stat englez. El prevede duhul timpurilor viitoare, și strigă poporului său: Eată ce te așteaptă, pregătește-te de pe acum, ca acele timpuri să nu te afle cu arme slabe, ci cu unele agere, oțelite în mână!

Noi, biet popor mic și nu cu aripi de vultur, ci abia de pui ce se deprinde a zbura și ear cade pe pământ, ce zicem? ce facem? Cum ne pregătim a întimpina greutățile zilei de mâne? Cam slăbuț, cam slăbuț!

De aceea, auzind și noi cuvintele înțelepților vremilor, să le punem în calendarul de lucru al nostru pentru zilele ce urmează, și un scop înalt să fie nouă turtora scopul: de-a ne întări în cele economice: în plugărie cu economia ei de vite, în negoț, în meserii, în industrii. Copiii noștri bunii să-și dăm și la școli de acestea, economice-industriale, ca devenind muncitori harnici, să adune avere ca singuratici și prin ea avere națională, ca întărite având mâne mai tare bazele noastre materiale, să putem mai repede zbura și noi spre țintele ideale: culturale, politice și de tot felul!

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Serbarea universității din Cernăuți.

În 2 Decembrie st. n. (19 Noembrie v.), Universitatea din Cernăuți a serbat, cu o înaltă solemnitate, 25 de ani împliniți dela înființarea sa.

La această serbare au fost invitate și universitățile cu academiile din monarhiile și din statele vecine. Împreună cu reprezentanții Academiei de științe din Viena și ai tuturor universităților din Austria, au luat parte și delegații Academiei Române și ai Universității din Capitală. Academia a delegat pe secretarul său general d-l D. Sturdza, iar Universitatea pe d-l prof. D. Onciul.

Primirea făcută delegaților noștri a fost una din cele mai cordiale și mai distinse. La gara din Cernăuți au venit întru întâmpinare Rectorul Universității cu mai mulți profesori universitari, consulul României, președintele cu comitetul „Societății pentru cultura și literatura română din Bucovina”, societatea „Junimea” a studenților universitari români și alte asociațiuni universitare, cum și mai multe persoane de distincție din societatea românească din localitate. După alocuțiunile de bunăvoință din partea diferiților reprezentanți, rostite la adresa d-lui Sturdza, care a răspuns mulțumind, d-l Sturdza a fost condus de Rectorul Universității, iar d-l Onciul de un profesor universitar, la domiciliu.

Îndată după sosire, dl Sturdza a luat parte la dineul dat la Mitropolie în seara serbării, pentru care primise la sosire o invitațiune specială, iar d-l Onciul la întrunirea de cunoștință a profesorilor și delegaților, ținută în Hotelul Central.

Serbarea din 2 Decembrie a început cu serviciul divin, celebrat la orele 9—10 a. m. în biserica romano-catolică de revereabilul canonic Schmeid, și la orele 10—11 în biserica ortodoxă dela Mitropolie, unde a celebrat P. S. Episcop Vladimir de Repta cu numeroasă asistență, fiind față Exc. Sa ministrul cultelor și instrucțiunii, Dr. de Hartel, Exc. Sa președintele țării baron Bourguignon, Exc. Sa mareșalul țării Ioan Lupul, rectorul Universității, cu profesori și delegați, consuli Rusiei și României, reprezentanții diferitelor autorități și corporațiuni și un numeros public.

Festivitatea universitară s'a ținut în splendidă și spațioasă sală sinodală a Mitropoliei, dela orele 11 până la 1 și jum. după amiază. După cuvântarea festivă a Rectorului, a urmat discursul magistral al ministrului cultelor și instrucțiunii, (fost profesor la Universitatea din Viena). Apoi s'a dat cuvântul mai întâi delegatului Academiei Române. Cu cunoscuta erudiție, d-l Sturdza, pe lângă salutarea și urările aduse, a desfășurat în alesul său discurs, ținut în limba germană, universalitatea culturii germane și importanța Universității Bucovinene din acest punct de vedere; apoi a dat cîte adrese Academiei Române, pe care a prezentat-o împreună cu publicațiunea: „Charles I-er Roi de Roumanie”.

A urmat delegatul Academiei din Viena, Dr. de Inama-Sternegg, care mai ales a ținut să accentueze caracterul german al Universității din Cernăuți, cu care care neconsiderare, că Facultatea de Teologie este mai mult românească și că aproape jumătate din studenții universității sunt Români.

După aceasta a vorbit delegatul Universității din București, d-l profesor Onciul, al cărui discurs în limba germană și română, cu relevarea trecutului istoric al țării a produs cea mai vie mulțumire la frații Bucovineni. Apoi au urmat discursurile celorlalți delegați. În ordine de vechime a universităților: Praga, Viena, Cracovia, Graz, Innsbruck, Lemberg, școala tehnică superioară din Brîlna, și comunicarea telegramelor de felicitare dela mai multe universități și academii străine. Cu proclamarea doctorilor de onoare, creați cu ocazia jubileului, și cu un discurs final al Rectorului, s'a încheiat frumoasa festivitate din sala sinodală a Mitropoliei.

La orele 2 a fost prânz festiv, dat de colegiul profesorilor Universității, în sala clubului militar. Între cuvântările ținute aici, a fost primit cu deosebită căldură și în vii aplauze cuvântul d-lui Sturdza, care răspuns la frumosul toast al d-lui Dr. Voitschi, profesor la facultatea de Teologie, purtat în onoarea delegaților. D-l Sturdza arătând cum înțelege d-sa ca Români caracterul german al Universității, accentuat la această serbare și relevând amica ce trebuie să unească popoarele ambelor monarhiilor amice, a închinat pentru Universitate, atât de importantă din acest punct de vedere.

Serbarea s'a încheiat cu un reu, dat seara la Președintele țării, baronul Bourguignon, la palatul guvernului țării, la care au luat parte vr'o 800 de invitați, între cari și doi săteni români în portul lor național. („Constituțional”).

Către cititorii noștri.

În curând se încheie anul și mulți dintre abonații noștri nu și-au plătit încă ce dădorese. Îi rugăm pe toți să bine-volească a și achita cât mai repede abonamentul, alt-fel li se va sista trimiterea foilor.

Redacția și Administrația.

Din Dietă.

În ședința de ieri, 13 l. c. n., s'a început în fond dezbaterile asupra proiectului indemnității, adică cererea cheltuelilor pentru țeară pe cele din urmă trei luni ale anului viitor.

La dezbateri au luat parte: din partea Kossuthiștilor deputatul Meskó László, iar din partidul popular catolic contele Zichy Aladár și Molnár János. Toți au vorbit în contra proiectului și au învinuit cu asprime guvernul pentru felul cum acesta chivernisește averea statului.

După pauză a vorbit deputatul Ugron Gábor. În lungă sa vorbire, deputatul s'acui a fost mult aplaudat de partizanii săi pentru verva, cu care a combătut și osândit gospodăria guvernului.

Tuturor oratorilor li-a răspuns, în aceeași ședință, ministrul-președinte Széll, apărând proiectul în aplauzele guvernamentalilor, și proiectul a fost primit de majoritate pentru dezbaterile lui în special, ceea-ce va urma în ședința proxima.

Furia „trocarilor”...

Furia „trocarilor” s'a descărcat cu toată puterea împotriva d-lui Onițiu, directorul liceului român din Brașov.

Eată, într'adevăr, ce ni-se scrie din Brașov:

Luni seara delegațiunile școlare au ținut o ședință extraordinară pentru a se rosti în afacerea demisionării directorului Onițiu. Dl Voina, care-i paște Sâmbetele — cum zice Saftu — deja de mult d-lui Onițiu și-a așuzat scopul: propunerea Eforiei ca dl Onițiu să fie suspendat din post și lipsit de beneficiile sale directorale, iar pe d'asupra să se mai ceară consistențului a porni cercetare disciplinară contra d-lui Onițiu, pentru-că ar fi ofensat pe onorații Voina, Vlaicu, Saftu etc. În actul ce a înaintat consistențului, a fost primită de delegațiuni.

Dintre membri mai mulți înși au lipsit, 2 au votat contra, iar 6 s'au abținut dela votare.

Ne place încă a crede, că consistențului arhiepiscopului va nimici această hotărâre monstruoasă.

Ei între ei.

S'au luat de pîr, cum s'ar nice, Bartha Miklós și cu Bánffy Dezső, și frumos ce se tratează unul pe altul!

Le punem față în față spusurile. Despre ex-caporalul de panduri, eată ce spune „Magyarország”:

„Când banffyștii au pornit goana în contra ugroniștilor acea eminentă comisie a (incompatibilității (!)) a ținut o adevărată incuiziție, a răscolit cărți de vizită, corespondențe, acte secrete și n-secrete, din Viena, din Budapesta, de președintele, a luat în cercetare ori ce fleac de hotărâre. A citat și a interogă pe toată lumea, și ori ce „spîșu” funcționar ca delator”...

La rândul său „Magyar Szó”, astfel ne presintă Bartha:

„Dl Bartha Miklós, compatibilul patriot, eardși și eardși a urlat una în încurcaltă (din parlament) cu întrebarea „cu cât a cumpărat Légradlyg adina Palatin (Nádor)? Noi nu știm cu cât a cumpărat-o, dar știm că a cumpărat-o atun ci când încă nu era deputat. Dar putem să punem d-lui Bartha Miklós contra întrebări. — Dl Bartha Miklós, între altele, în dovă îndurată a lăsat ca stilul său de soldat prost să fie mâncat de rugină. Odată a fost, când a câștigat pentru „Regeli Ujság”, a cărui prim redactor în direcția bánffyștă strălucit plătit fiind, a câștigat, dela guvern aceea subvenție, pe care și astăzi o au unele siare semi-oficioase”...

Ce frumos spectacol, să vezi pe caporal și „pe soldatul prost”, făcând socoteala — profortulul!... Mai cu seamă când sunt fețe politice, — neaș maghiare.

Situația în China.

Cu sosirea iernii au mai încetat luptele în țeara peilor galbene, dar în același timp starea lucrurilor și relațiile dintre puteri încep să fie destul de îngrijitoare. Din Tiencin se comunică știrile „Peterburgskaia Viedomosti”, că țările cucerite de armata ruscă vor să încheie pace, dar puterile aliate împiedecă pe Li Hung-Ciang de a începe tratările. Waldersse asuprește pe poporul chinez, încât acela a început eardși să se miște amenințător la Hanceu. Lunile Decembrie și Ianuarie vor aduce mari surprinderi. Chinezii visează ca înainte de anul nou să ucidă pe toți străinii.

Din străinătate.

Noi minis'er bulgar.

Am anunțat deja, că din incidentul conflictului român-bulgar, ca cea mai de căpetenie cauză, fostul guvern bulgar a demisionat, și că un nou guvern s'a constituit, sub președinția dlui Ivanciov. Este sigur că Sobia va fi dizolvată și se vor face noi alegeri.

Guvernul actual nu prezintă de loc garanții de seriozitate, și nici nu e de așteptat ca să îndrumeze politica bulgărească în sens european; și cu drept cuvânt poate fi socotit de provizoriu, guvern de tranziție.

Atât dl Ivanciov cât și o parte considerabilă dintre actualii miniștri sunt cunoscuți ca aderenți ai sarafiamului, așa că nu este nădejde ca ei să poată duce cu bine cărma, ci vor servi numai ca intermediu, pentru ca după alegeri guvernul să ajungă în mâni serioase și mai demne, fără ca Bulgaria să fie sguduită de rebeliuni electorale-sarafiste.

Alegerile din Bucovina.

La 12 Decembrie s'a dat întâia luptă între Români rămași credincioși partidului național și între oamenii guvernului. În urma nemai pomenitelor fărădelegi ce au săvîrșit guvernamentalii, candidatul naționalist, bravul Dr. G. Popovici a căzut, netrunind decât 181 voturi împotriva a 451 voturi date Românilui renegat D. Isopescu.

Cruzimele resboaielor.

De când Englezii au reușit să se instăpânească asupra orașelor din Oranje și Transvaal, puțin se mai aude despre resboiul d'acolo. Și din știrile câte sosesc însă, pe furie, căci generalul englez Kitchener are și telegra-

ful și posta în mână, se vede că zimi ne mai pomenite se săvîrșesc așa că în parlamentul englez un tat irlandez a fost indemnă să ar în fața Englezilor cele mai grozavii învinuiri fără ca guvernul să răspunde cu demnitate.

Din însuși arătările miniștrilor englez se constată, că în luna Noembrie au căzut morți pe câmpul luptă 160 soldați englezi, au fost răniți 3579 iar acasă au fost trimiși bolnavi 2471 soldați.

Perderea engleză întregă de altfel după cum urmează:

Până la 1 Decembrie din 267.211 soldați trimiși în Africa murit în lupte 3018; răniți au 13.886, au murit de răniile primite 7786, în spitalele din Africa zac 11.500 s'au întors în Engiltera bolnavi 35.000 soldați. O pierdere deci de 72.165 dați, aproape a treia parte din ei au fost trimiși să lupte.

Iar cum se petrece resboiul acesta, o spune un gardist englez, scrie la Londra:

„Facem marș într'una, până cădem pe picioare. Cine nu poate merge pe partea, este lăsat, fără nici o milă, în ginea drumului. În apropiere de Bloemfontein un caporal din gardă abea meară pe lângă mine. „Nu mai pot”, mi-a zis înșă ce te așteaptă, dacă nu vii, și și l'am indemnă să mi dea mâna eu pușca iar el să se răzime de mine. A venit, cât a mai putut, în urmă a căzut însă. Un oficer de gardă zându-l, i-a zis să se scoale. I-a răspuns nu mai poate. „Ei bine, români s'atuncl”, l'a înfruntat oficerul. Au rămas alții, tot așa, morți de oboseală la Peste câte-va zile i-au găsit cu orbii lor goali; păsările răpitoare li-au mâncat ochii”.

Iar un oficer din statul Maryland French scrie:

„Și eu am crezut că s'a încheiat resboiul. Dar nu i așa. Suntem în un Smuth, l'am luat la goană să-l cucerim șese tunuri ce a cucerit dela noi. Cele mai cumplite se petrec dela Pretorie. D'atuncl suntem tot în grele, luptând împotriva dușmanului ni se arată la fle-care poteacă, dar nu-l putem învinge în luptă decât Rabdam apoi foame cu silele, căci siunea ni-o răpesc Burii; vremea căci nu se poate mai rea pentru noi, și nu știu cu clima asta, iar Burilor ni-a pasă”.

„Westminster Gazette” scrie privitor la grozăviile acestor războaie:

„Intocmai ca înainte cu un an, de a Burilor Jefue un sat din Ladysmithului, plin de soldați și tunuri glaze. Alte două trupe, mai tari decât pânece fără nici o supărare, valesc La Washbank Burii amenință calea Dundee Elandslegte (unde s'au dat lupte). În jurul Pretoriei generalul resboiește de șese zile cu Vrij care nu l poate bate și se mulțumesc mai cu aceea, că poate apăra Transvaalului ca nu cumva Burii eardși mână pe ea. La Kimberley dantul orașului dă poruncă să nu menți din oraș, căci nu cheazășuea viața nimerei. Iar batjocura cea din liniile Tabanehu — Ladybrand și Betulia sunt în mâna Burilor. De gata a navalii în Capland, să ne țeara în cap și să și recruteze ca trupele noastre nu mai pot sta pe sunt stinse de oboseală. Pe șefii lor i-am proclamat bandiți și astăzi rămâne de cât o politică de morim adecă unul câte unul pe ea țeara lor s-o prefacă pustiie cum pare că i-s'a dat poruncă chener”.

Caserta, adjutantul președintelui din Oranje a sosit de altfel la pentru a aduce o scrisoare lui Kitchener acum e în Olanda. Primind pe Caserta a zis: „Burii nici-odată s'au mai bine organizați pentru a lua lupta de spărare. Capitala Orange Kouriesburg și toate merg ca și n'am ști despre Englezi. Ceea ce glazii, este fragrozitor, dar Burii atât mai mare înverșunare”.

Eată cum se poartă un chior și între două popoare

au pe limbă, nu au și la inimă!

După aerul ce 'și-l dau, mic și în jos și în sus, după îngâmfarea cu care se rostesc și se scriu cuvintele ca acestea: „fiecare om din această țeară mănâncă pâine maghiară, aer maghiar și e spriginit de rădăcina maghiară!” s-u: „In Ungaria chestie de naționalități nu există — ar trebui să te dai legat, că această țeară altă țipenie de om, decât de Maghiari, nu se află, sau că puțin scriitorii și vorbitorii unguri cred neclintiți aceasta.

Dar' când vezi, cum tresar atât de des, ca spăriați, mai în Dieta țării deputați, mai în marile redacții și într-oșii redactori, și încep a striga cauznic, că în părțile de Resărit ale țării în frumosul Ardeal, e primejdie, primejdie mare! și încep a se gâlcevi a pașerile în gard în ajun de furtună a ferbe sfătuindu-se că ce să facă pentru sugrumarea primejdiei, — vezi că curagiul ce 'și-l fac când de-aia și scriu că: „In Ungaria nu există chestie de naționalități!” și că toate sunt maghiare, e numai veșnicul curagiu, ce 'și-l face cu gura șanul din poveste, pe când în suflet ecutură frica.

Incredințați despre viitorul nostru simțindu-ne puterea de viață, care poate fi stinsă cu vorbe și cu cerșă, noi Români de câți-va ani stăm liniștiți, pregătind lucrurile pentru să începe la timpul potrivit de noi să stăm liniștiți, dușmanii noștri ar începe să ne lase în pace, și să de-aia și mai gros: azi mișcare și chestie de naționalități în Ungaria nu mai există!

Dar' în loc de asta, să vezi ce interesantă dau asupra noastră Dieta țării, adunarea, al cărei glas aude peste țeara întreagă și peste țările ei în afară.

Nu mai zilele trecute un deputat, ungur, ca toți deputații Dietei din Pesta, și-a aruncat ear' privirile în Ardeal și spre granițele resăritene ale Ungariei, locuite de potop de Români, și vederea mulțimei de Români dându-i fiori, a cerut Dietei să ia unele măsuri de strivire a acestora, să fie ștergerea legii de naționalități, care mai dă ceva de drepturi și nemaghiarilor.

Răspunsul ce i-l'a dat însă întâiul ministru Széll, este o interesantă rîcșare de perdea de peste sufletul politicianilor unguri voinicoși.

Se știe că, de câte-ori le aruncăm Români vorbe aspre pentru înfrângerile nesfârșite de a ne maghiariza puterea, Ungurii ne răspund că stăndu-ne pe Germania, și că nici ea nu e mai bună, ba chiar că strânsă cu nenorocii Poloni ce a căzut sub stăpânire după împărțirea Poloniei. Și toți își spun, că ce colo cu cale, e și aici, ce e acolo putință, va fi și aici!

În zadar le spunem noi, că nu se poate, că altceva e în Germania și că ceva e la noi, că acolo stau în

față peste 50 de milioane de Nemți cu 2 milioane și jum. Poloni, dar' aici stau în față 7 milioane de Maghiari cu 9—10 milioane de nemaghiari, și dacă 52 milioane de Nemți nu pot înghiți 2 milioane de Poloni, cu atât mai virtos nu vor pute înghiți 7 milioane de Unguri pe 10 mil. de neunguri. Ei răspund în cor: „B. da, se poate, se prea poate, veți vedea voi, ve vom arăta noi!”

Ministru președinte Széll, care se deosebește de înaintașii săi prin aceea, că mai strînge câte-odată frînele prea desfrenate ale șovinismului și nebuniei naționale a fraților săi, l'a smucit și aici de frâu pe deputatul ce cerea unele măsuri de strivire a Romanilor, și pe cel-ce ca el gîndesc și vorbește, răspunzându-i:

„Cu legea asta de naționalități am trăit până acum, vom duce-o cu ea și de aci încolo, numai s'o aplicăm cu hotărîre, cu minte și cu prevedere.

„Nici pilda Germaniei cum a purces ea față de Poloni, nu ne poate sluji de îndreptar! Komjathy (deputatul) nu știe bine cum stau lucrurile în privința asta. Așezarea Posenului locuit de Poloni, e cu totul alta decât a noastră, și stările de acolo nu se pot asemăna cu cele dela noi!”

Prin partea întâie a răspunsului său, ministru președinte Széll a dat peste nas Sécuiilor Ardeleni, cari în congregația comitatului lor au hotărît să ceară Dietei desființarea legii de naționalități, lucrând să se alăture și alte comitate la cererea lor.

Prin partea a doua a răspunsului, ministru a arătat, ce credință poartă în inimă politiciii maghiari, credință adevărată, întemeiată pe starea faptică a lucrurilor, și cu totul deosebită de aceea, pe care o trîmbiță de pe buze: că ce va pute face Germania cu Poloni, a cărei pilda strivitoare o urmează, aceea nu vor pute face și Ungurii cu marea de nemaghiari!

Asta o simt, o ved și o cred și ei, dar își ascund credința în fundul sufletului și de pe buze trîmbiță tot alte bazaconii, facendu-și curagiu unii altora, ca curagiul celui din poveste. Nu au însă în inimă ce au pe buze.

Ear noi Români, printre cari mulți, zăpăciți de vorbele spărietoare ale politicianilor și scriitorilor unguri, se clatină în nădejdiile neamului nostru, — să luăm la cunoștință această mărturisire cu care consimt și frații lui toți, mari și mici, gălăgioși și liniștiți, că adevărat nici ei nu cred să poată face cu noi precum zic și precum încearcă după pilda nemțască, — și din aceasta mai virtos să luăm duh de credință în viitorul nostru, în puterea noastră de viață națională, pe care o simțim așa viuă în noi, și mai virtos să lucrăm pentru înviorarea și întărirea ei.

Declarație

(In Chestia fondului pentru înființarea unei școli române de fetițe în Cluj).

In luna Octombrie a. c. actualul comitet al fondului pentru înființarea unei școli române de fetițe în Cluj a publicat și a trimis și la membri și la nemembri ai societății și la noi și în

România o broșură cu titlul curios și neobișnuit (probabil secesionist), extras din proiectul de raport al Comitatului fondului. Cu alte cuvinte un operat care nu este nici proiect, nici raport, ci un extras din proiectul necunoscut al unui raport și mai necunoscut, emanând dela un comitet că se poate de necunoscut, fiind că broșura nu este subscrișă, neavînd nici subscrierea președintelui, nici subscrierea casarului după-cum ar pretinde regulile nealterabile ale oricărui societăți legale.

In această broșură publicată fără de autorizația necesară a adunării generale, prin urmare cu șovinismul comitatului, sunt atacat în mod pe care nu-mi vine să-l calific plămîndu-se în contra mea pozițiunilor de socoteli imaginare și reclamațiuni de banal imposibile, adunate de prin cafenele. Apariția acestui monstru a fost anunțată încă în vara aceasta în o fișuică unguresscă din loc neagră la suflet, ca cel ce stă în legătură cu ea.

Ca să nu fiu acuzat de a fi provocat și eu certe în publicitate, mi-am călcat pe suflet și n'am răspuns acestei broșuri până azi. Am cerut simplu convocarea adunării generale în această chestiune, remediul și pacific și legal, pe care mi-l garantează statutele societății. Insa adunarea, care s'a convocat destul de târziu, a fost închisă din partea președintelui dl Dr. A. Vaida prea de vreme în urma unui incident provocat de casarul actual Dr. Ilea, căruia i-am făcut observația adevărată, că pentru fabricarea broșurii a luat fără auctorizația adunării generale 100 fl., pretins onorar, care nu știu întru-cât i-ar pute face onoare. In urma sădărniceii adunării generale *) și dorind eu și pe mai departe o rezolvire pacifică a chestiunii, am adresat președintelui următoarea propunere de rezolvire, pe care ar pute aproba cred ori-ce om corect și nepreocupat, iubitor de interese obștești și dispregiutor al interesului personal:

„Domnului Dr. Alexandru Vaida, președintele fondului școlii de fetițe din loc.

„Te cunosc de om imparțial. Te rog judecă, dacă nu voia ave drept în ceea ce îți voiu descrie aci.

„Mi-am predat în 7 Iunie 1899 toate documentele și hîrțile de valoare la mîna comitatului numitului fond. In 26 Iunie 1899 toate rașiociniile din 1892 până în 1896 revizuite și subscrise de fostul președinte, nemuritorul Alexandru Bobștel, ear de pe 1897, 1898 și de pe 1899 până în ziua prezentă subscrise numai de mine, declarînd serbătorește în actele de predare, că dacă se va găsi ceva sumă neindusă în socotelile daunătoare fondului voiu restitui fără nici o contrazicere. Această declarațiune am refăcut-o și în Tribuna

„Operatul comitet, pregătindu-și raportul s'ar fi convenit și ar fi fost obligat să-l comunice cu mine înainte de a-l da vileagului, căci oameni suntem cu toții. Am putut greși și eu, dar a putut greși și comitetul, deci se cuvine să ne îndreptăm unii pe alții pe cale cinstită. Aceasta on. comitet nu a făcut-o. In 9 Decembrie 1899 mi-a trimis o provocare, ca în termen de 8 zile să restituiesc fondului o sumă de parale, ear eu să reprimesc unele dintre hîrțile de valoare ce nu i-a convenit respectivului referinte sau, mai bine zis, comitatului.” Eu am fost surprins de acest mandat. M'am rugat să-l prezentez adunării generale, cu scop ca în adunare să am ocaziune de a da des-

*) Raport blăstemat s'a făcut îndată la știnea maghiară din loc, în care de-o parte laudă comitetul, de altă parte trage atențiunea celor chemați să împedec mișcarea pentru înființarea școlii valahe în Cluj. De aci a luat apol cuvînt „Magyar Szó” din Pesta. Și așa chestia a devenit celebră.

**) Constat aci, că mandatul acesta de plătire aprobat de comitet nu se află în broșura de pricină, prin urmare sunt 2 rapoarte contrarii unul altuia, ambele emanate dela comitet. In neconștință e tare consecuent onorabilul comitet.

luzirile de lipsă. Adusarea nu s'a convocat. In Iunie a. c. s'a publicat o convocare de adunare. Aceea din cauze mie necunoscute, până azi s'a revocat cu 3 zile înainte de termenul publicat în ziare. Și așa mie mi s'a luat ori-ce posibilitate de a mi face reflexiunile la „extrasul din proiectul de raport al comitatului dat vileagului în Octombrie a. c.”)

S'a publicat raportul unilateral. Sunt încredințat în așa măsură, de nu mi-a mai rămas nici atîta loc alb pe obraz, căt să pun degetul. Ea raportul acesta nu l'aș fi publicat nici față cu dușmanul de moarte, dacă nu din alt respect, cel puțin din respect cătră fond.

„Ce scop a fost urmărit cu publicarea lui înainte de a se statorii definitiv, e o enigma înainte m'a. Și a adus cu sine, de eu cu acest Onorabil Comitet nu mai pot tracta afacerile, căci e vorba și de onoarea mea.

„Ca să se limpească afacerea și să mi-se dea și mie ocaziune de a răspunde, nu rămîne, după părerea mea, numai o cale.

„Să denușești D-ta ca președinte 2 bărbați de încredere și eu alți 2, cari apoi să alegă un president de al 5 lea membru și aceia revizînd raportul și ascultînd și reflexiunile mele, să aducă verdict definitiv între mine și comitet, chiar și în chestia de onoare.

„In cazul acesta te rog, ca să denușești acei 2 bărbați în conșelegere cu comitetul, ori presidial, mie mi-e tot una; ear' onorabilul comitet să se declare că se va supune verdictului acestui Comisii. Eu din parte-mi dau acea declarațiune în ori ce moment.

„Să-mi fac reflexiunile la „extrasul din proiectul de raport” în scris cătră comitet, nu mai are nici un înșeles. Cu scrisul și rescrișul nu se va termina afacerea nici odată după părerea mea. E timp pierdut. Dar și altcum nimenea nu poate pretinde să stau de vorbă cu un comitet, care m'a vătămă în un mod neadmisibil în societatea cultă. Această propunere am fost încredințat pe dl secretar Rogșin să o aducă la cunoștința comitatului. Mă mir, că în scripta ce primesc azi nu e nici amintire de ea.

„Cluj, in 29 Noembrie 1900.”

Drept răspuns la această scrisoare, comitetul mi-a răspuns prin o nouă provocare de a mă lămuri în față acelu comitet, în care fiecare-mi este un declarat dușman personal și care m'a insultat cu temeritate și fără sentimentul de adevăr, prin urmare este prin sine însuși despoiat de dreptul și de capacitatea unei judecări nepărtinitoare. Pentru cazul că eu nu m'aș supune acestei provocări, evident neacceptabile, comitetul mă amenință cu proces în față tribunalului în termen de 3 zile.

De sine înșeles, convocarea comitatului n'am putut-o lua de serioasă și justă, prin urmare afacerea va ajunge fatalmente în față tribunalului, după-cum o doresc neimpăcați domni din comitet. Fînd-că mă simțesc absolut inocent, eu privesc cu toată liniștea și în față acestui mod de rezolvire, avînd convingerea, că justiția nu poate necoti dreptatea. Aduc însă la cunoștința publicului românesc faptul acesta, pentru ca fiecare să fie lămurit asupra cui va căde odiul eventualei periclitări a unui fond, pentru care 7 1/2 ani acuzatori mei nu și-au plătit nici barem taxele, deși au fost provocați pe când eu l'am administrat, fără să aspir la nici un onorar și care bine rău, cum l'am condus, astăzi este aproape duplicat, așa încât actualii membri ai comitatului îl pot administra cu bucuria publicînd broșuri și votînd onorare — dar nu pentru prosperarea fondului.

Cluj, 10 Dec. 1900.

Basilii Podocăbă.

*) Constat, că de controlor s'a ferit ca de foc să nu poată privi în extras din proiectul de raport, deși acesta era chemat să l revadă. Firește, că dacă se întîmplă aceasta, cade onorariul de 100 fl.

Invetatorii si pensiunea.

P. S. Sa Dl Episcop diecesan *Iosif Goldis*, si respective Venerabilul nostru Consistor, se intereseaza foarte mult de soartea invetatorilor, caei a emis — in luna aceasta — un circular, in intelesul caruia fiecare invetator are sa petitioneze de a fi primit la fondul regnicolar de pensiune. Un interes mai mare fata de invetatori nici ca se poate, caei stiut este, ca pensiunea este averea fie-carui invetator, de dupa care sa poata trai la betranete, deoarece ce nu toti se pot asigura materialiceste asa, ca pensiunea sa-i fie un ajutor mai de a doua mana.

Desigur sunt multi invetatori de acela, cari fiind tineri, n-au mai cugetat la pensiune si astfel au trecut ani de-a rindul, fara sa fie inscriși la fondul de pensiune, ori daca careva n'a avut actele de lipsa, n'a mai grijit sa-si le castige si astfel a pierdut cate 5—10 ani din dreptul de pensiune; de acest drept numai cand va fi timpul pensionarii vor ave lipsa; atunci va vede fie-care, cat de rau a facut ca n'a lasat de pe o zi pe alta, caei cunosc multi invetatori, la cari numai din motivele de mai sus nu li-s-au socotit la pensiune cate 4—5, ba cate 5—10 ani din care cauza, se stie ca si pensiunea le este mai mica.

Nu e bine insa asa! Cu greu si crunt sudoare trebuie sa ne luptam si sa muncim pana cand ajungem de a ne pensiona si totuz sa nu ne asiguram cat mai bine? Totuz sa lasam dupa o zi pe alta? Sa ne cugetam: oare fi-vom pana la moarte tot tari si capabili de a sta in scoala? Nu! Aşa-dar nu e bine a ne lasa cu doară: fiecare, cand stim ca avem dreptul, sa petitionam de a fi primiti la fondul de pensiune, ear cei cari n'ar ave docum entele de lipsa — sa si le castige; cunosc foarte multi, cari nici habar nu au ca sunt neabsoluti

ori necualificati — necum sa mai cugete la pensiune! Foarte intelept este circularul P. S. Salo D-lui Episcop si in aceasta cauza si se vede si de aci bunavointa si interesul ce-l are fata de statul invetatoresc — caei provoaca pe unii ca aceia de a-si castiga atestatele de lipsa unui invetator.

Un invetator, care nu are totuzi cat de putina avere si care se dedica scoalei — acela alta avere cu greu poate agonisi; asa-dar va fi foarte avisat la pensiune!

Din salar abia poate trai modest, ear daca are familie, mai indura si cheltueli si asa la betranete unicul razim ii este pensiunea!

Ei, dar daca de aceasta n'a grijit sa si-o asigure cat mai bine — are sa traiasca rau dupa o gramada de ani petrecuti in necaz si greutate.

Noi nu trebuie sa ne lasam stapaniti de lene si nepasare, cu atat mai virtos, ca invetatori suntem; deci, cand e timpul, fie-care sa caute a fi primiti la fondul de pensiune, ear cei cari mai au lipsa de pregatiri sa se sileasca pana cand sunt tineri si asa nu vom ajunge sa pierdem cate 100 ba chiar si 200 fl. din pensiune — din cauza lenei si nepasarii si nu ne vom necaji, abia putend trai in mod cinstit.

Superiorii nostri s'au ingrijit de noi — deci in interesul nostru este ca si noi sa grijim de — viitorul nostru!

Monastor, la 26 Nov. 1900.

I. Furdianu.

Menirea Academiilor.

Marele scriitor si filantrop rus, contele *Tolstoi* invata, ca o faptuire buna este egala cu un cap de operă, caruia valoarea adeverata asemenea i-o da fapta buna.

Academia franceza in tot anul odata premiază capodoperele nobletsi suflatesti, din fondul *Montyon*, destinat anume spre acest scop, si vorbire s'a obiceiuit sa rosteasca cu acest privilegiu cate-un nemuritor al Academiei. Anu' acesta minunat a vorbit

zilele trecute dl *Jules Lemaitre*. In introducerea vorbirii sale, di tinsul academician francez a cutat a-simnarea ce exista intre *bun si frumos*, fapta buna fiind totdeauna frumoasa, cea mai frumoasa poema. Extragem aci cate-va din acele poeme ale virtutii, pe cari anul acesta le-a premiat Academia franceza:

Inainte de asta cu 80 de ani, trei maice (calugarițe) franceze emigraseră in mica insula greceaca, *Tinos*, pentru-ca sa ajute poporul de acolo in miseria lui. Maicele n'aveau nici o avere; membrii ordinului nu pot sa astepte in asemenea intreprinderi nici un sprijin material dela ordinul lor. După soasierea lor, cate-va saptamani s'au adăpostit intr'o huruba; acolo le-au batut vantul si ploaia; acolo le-au scuturat frigurile si de-acolo au pornit ele la munca iubirii, a caritatii. Aşa cum au putut, ele si-au pregatit huruba si acolo au adanat in giurul lor pe orfanii din insula; li-au dat invetaturi, i-a hranit din ceea-ce ele puteau agonisi cerşind. Sunt 30 de ani de-atunci: azi casa orfanilor din *Tinos* e scoala cea mai mare si cea mai mareata in toata Grecia. Si asta este opera celor trei maice. Ear eroinele caritatii au ramas totodata si fiise credincioase patriei franceze: in scoala din *Tinos* ele propun limba franceza, istoria franceza si literatură franceza. Cu omagiu a votat deci Academia 2500 franci din premiul *Montyon* — maicei *Lamidon*, stariței calugarițelor din *Tinos*.

In *Remancourt* din munții *Vogezii*, in 1852, cholera a pusit in mod inspaimentator; o maica, *Magdalena*, a petrecut acolo dand ajutor celor in gura mortii si ingropand pe cei morti. Intr'o zi ea singura a inmormentat 9 morti cu manile sale proprii, caei nu era nimeni, cine sa-i ingroape. De atunci dinsa si-a consacrat viața ingrijind de bolnavii in boalele cele mai lipicioase; pe cei parasiti cu scărba de lasai rudele lor, — ii ingrijește maica *Magdalena*. Si pe langa asta, ea a mai avut si are timp de-a se ocupa si cu cresterea orfanilor. Anul trecut a hranit pe doi copii de tipa, aruncați in drum de suflete nemiloase; dinsa i-a dus la locuinta sa, hranindu-i dintr'o trocuta, si pe amândoi i-a scapat dela moarte. — Academia a premiat o si pe maica *Magdalena*.

In *Bourg Lechange*, in districtul sara-cilor, locuete intr'o casuta cu chirie d-soara *Maria-Luisa Prioul*. Odata brodand la ferestra, a vzut, cum mititeii sermani se tavălesc in murdarie si nimeni nu poarta grije de ei. Cu incetul dinsa i-a obiceiuit la casuta sa, i-a spalat, i-a peptenat; le

carpia si ingrijia hăinuțele. La inceput obiceiuit numai la biserică si mai tarziu scoala; din doue odăite ale locuintei a facut asil pentru acesti copii si azi 80 de elevi. Dintr'un venit de o mie franci ea se ajunge deplin. O eleva a ei de uioara, a scris Academiei s'o premieze: sunt numai o simpla muncitoare, — zice, nici nu stiu sa scriu frumos..., dar d-soara *Maria-Luisa Prioul* m'a crescut pe mine pe patru surori ale mele; o iubim atat mult, ca si cand ea ni-ar fi fost mama stra. Aveți bunătatea si o premiați, caei am fi fericite, dacă ați premia o. Numai ii putem multami, ca suntem fete cinste — Si Academia a ascultat rugarea fetelor.

Cuzac, un simplu croitor din *Montliert*, care la inceput n'avea alta avere, cat ceea-ce castiga cu acul, in 1871, da sermanilor fara capelăiu cuartir gratis peste noapte; in 1872 el a fundat o reuniune pentru ajutorarea orfanilor, ear in 1896 planuit o reuniune pentru ajutorarea mitorilor.

Pierre Weber, in 1870, in vârsta de 40 ani, a liberat pe prizonierii francezi din *Saint-Avoid*; dupa asta a luat parte la boiul dela *Kabylia*; mai tarziu, ca pompier, a primejduirea vieții in 11 rinduri a salvat mai multe vieți de oament. Cu privilegiul derii bazarului din *Paris* in aceeași mună a fost greu ranit.

O damă din *Orleans*, *Christina Rioka*, dela vârsta de 15 ani ingrijește de copiii parșite, pe cari soartea le sifete la parșite de servitoare — si aceasta ea o serveste deja de 20 ani. Pana la vârsta lor de 17 ani ea inasa poarta grija de fetele serave, si nu le parșește nici după aceea: să le respondență cu dntsele, le servește cu turile ei bune, si dacă ajung bolnave doresc odihna, — casa *Christinei* totdeauna e deschisa pentru ele.

Peste tot: Academia a împartit (pe aceasta) premii la 28 oament, din fondul venit.

Se găsește intre cei premiați si o fată drăgostita, care a abis de fericirea sa priu, numai pentru-ca tatăl ei avuse boala intă de ingrijire, si fiindcă pe fratii si surorile sale orfane n'avea cine să le ingrijească. Pe când ea-si implinise bine datoria, trecuseră, — si ea, singura, a rămas la betrană.

Minunat e si cazul unei servitoare trane: *Femeia Thalia* dela vârsta de 13 servește la aceeași familie, si azi ea e de 60 ani. Stăpanul ei a fost un om cu puțină și dinsa a fost in familie doica a 14 ani inainte cu 28 ani s'a maritat una din

Poesii populare.

Frunză verde de nua,
Fosta-m fecior, cam așa.
Am avut două mândruțe,
Una mare si nălituță,
Alta mică, dar drăguță,
Am gândit tot la iubire,
N'am gândit la cununie.
Frunză verde siminic,
Voi, mândre, nu știți nimic;
Nu știți una de alta,
Nici nu-ți ști până-l lumea!
Frunză verde alunie,
Badea merge 'n cătănie
Si mândruța lacrimi varsă,
Că badea ei se departă,
Si se duce 'n cătănie,
De mândra nu vrea să stie,
Nici de mândră, nici de casă,
Nici de lacrimi ce ea varsă!
Frunzuță verde de nuc,
Ved, bădiță, că te duct;
Dar te rog, bădiță dragă,
Trimite-mi răspuns in carte
Si-mi scrie de sănătate,

Că eu jur si felelesc,
Trei ani vreau să te jelesc
Cu haină neagră, miutie,
Doară vini din cătănie!
Frunză verde lemn domnesc,
De trei ani tot cătănesc
Si nimic nu folosesc;
Trei ani acum s'au sfirșit,
Din Dalmația n'am venit;
Niște zile de-or mai trece,
Eu cu mândra mi-oiu petrece.

Culese de: D. C. June.

(Din Oravița).

De cine mi mie drag,
Ști numai frunza de fag:
De cine mi mie sete,
Nu'l mai ved, nu mă mai vede.

Mândruță, mândra mea,
Mândr'ai fost la maică-ta,
Mândră ești la casa ta,
Mândră-i fi nevasta mea.

Vorbeste lumea de noi,
Că ne iubim amândoi;
Ne-am iubit pe sub ascuns,
Cine ne-a vzut ne-a spus.

Dar cine ne-o spus pe noi,
Sară-i ochii amândoi,
Să nu mai vadă lumea,
Cum ni-o stricat dragostea.

Mândruța care mi dragă,
Când m'ntâlnește mă 'ntreabă:
Unde-ai fost, bădiță dragă?
Dar avut-am eu o mândră,
Toată ziua sta la umbră
Si când mă 'ntâlniam cu ea,
Cu mine nici nu vorbea.

Mulți mi-or spus mie din sat,
Că pe mine m'a lăsat,
Si cu altul s'a luat.
Dar eu tot nu li-am crezut,
Până-ce nu am vzut,
Că mândruța ce-am iubit,
M'a lăsat, m'a parșait.

Bate-o Doamne, nu-i da bine,
Fie că m'a lăsat pe mine.

Culese de: I. Bogdan.

(Din Măderat.)

Ochii si perul din frunte
Mi-au mâncat zile prea mult.

Adă-l, Doamne, să-l mai ved,
Că suspin cu greu din pept.
Adă-l, Doamne, 'n brațul meu
Să-mi alin suspinul greu.

Badea meu dela Arad,
Tinereț și ne'nsurat,
M'ai lăsat să te jelesc,
Mai mult să nu te iubesc,
Că te-ai dus departe 'n țară
Mi-ai făcut lumea amară.

Mândră, să te fi știut,
Să crezi, nu te-ai fi iubit.
De când ți-am dat iubirea
Mi-ai mâncat și inima;

...rescute de ea, — din ea a însoțit o în
...locuință; după trei ani tinăra femeie
...văduvă cu un copil și nu aveau
...să trăiască. Doica ei de odinioară,
...a dat ei tot creșterii ce-i agonizantă,
...a lucrat cu ea împreună, pentru-ca
...văduvă și copilul să nu ducă lipsuri.
...15-lea copil din familie a recomandat
...servitoare Academiei pentru pre-

...Acesta e, pe scurt, cuprinsul expune-
...academicianului francez. Și exemplele
...de el — înaltă inimă și un balsam
...de adevărată mângâiere și mulțămire
...pentru tot omul cu simțirile în-

X.
APELI

...ntre împregiurările de astăzi, dacă
...un viitor sigur și fericit, datorî sun-
...să ne fortificăm marea.

...Secolele noastre sunt cetatea noastră
...șopetenie, unde ne înarmăm cu armele
...mai tari: învățatură, știință, cultură.
...Fără învățatură traiul ne este greu,
...știință suntem o oaste desarmată,
...cultură heloșii popoarelor culte.
...Fără învoință omul poate înainta în
...știință, cultură, dacă nu e silit,
...din cale afară contra neajunsuri-
...materiale pentru existență, care-l store
...fizice și-l scurtează zilele vieții.
...Gimnaziul român gr. or. din Brad cu
...numinate excepționale și frecventat aproape
...de filii de țărani, meseriași și bă-
...de Români.

...Cine le vede traiul, cine le cunoaște
...de învățatură, acela rămâne frânt de
...și dacă-i dă mâna, nu poate să nu le
...ajutor.

...Pentru a veni în ajutor părinților ele-
...săraci, dar buni și diligenți, încă în
...prin tinerețea studioasă din Zarand și jur
...peș basă fondului *) „Masa studenților“.

*) Fondul „masa studenților“ din Brad
...la 1894 până în August 1899 abia
...reusit la suma de 40 fl. 51 cr. sau 81 cor. 02
...de atunci și până în prezent — interesân-
...de via publică românească, fiindu-i atrasă
...atunci asupra acestei instituții (a se
...Tribuna Nr. 149 din 1900), — s'a
...at la o sumă destul de frumoasă în
...relativ foarte scurt.

dela gimnaziul din Brad cu ocaziunea unei
...representații teatrale împreună cu joc,
...și tot pe calea aceasta s'a sporit până în
...present, primind din când în când și do-
...națiuni, parte dela societăți de credit și
...economii românești, parte dela privați, „cu-
...nuni eterne“.

Ca acest fond să aibă o basă sigură
...și durabilă, decât ca fiind avizat numai
...la dăni sporadice și nesigure ale binevoi-
...torilor, ca rodul acestui fond să fie mai
...mănos și să se poată pune în activitate
...sigur și cât mai curând, s'a decis *) crea-
...rea unei reuniuni: Reuniunea „masa stu-
...denților“ dela gimnaziul rom. gr. or. din
...Brad.

Fiind statutele gata, s'au esmis în
...toate părțile locuite de Români liste înso-
...țite de apel pentru câștigare de membri.

Resultatul până acum e îmbucurător,
...fiind înscrisi peste 100 membri, dintre
...cari mulți pe viață și fondatori. Numele
...membrilor se vor publica de-odată, după-ce
...vor fi relaționate listele esmise și va fi
...convocată adunarea constituantă.

Datorință sfântă avem, ca toți în unire
...și după-cum ne dă mâna, să sârim la timp
...în ajutorul elevilor săraci.

Fondul acesta crescând conform sta-
...tutelor, va naște un „Internat“ pentru
...adăpostirea gratuită a elevilor necăjiți.

Asigurarea și înflorirea acestei insti-
...tuțiuni umanitare și de mare însemnătate
...depinde dela spriginul marinos al bine-
...voitorilor neamului românesc.

Dumnezeu cu noi!
...Brad, 30 Noemvrie 1900.

Ca însărcinat al tinereții studioase din
...Zarand și jur.

Vasile Boneu,
...profesor.

Din Munții-Apuseni.

Câmpeni, 8 Decemvre, 1900.

Un răspuns. — Corespondențele din
...Câmpeni, subscrise de anonimi, apar ca
...ciupercile primăvara. În Nr. 196 al „Tribunei
...Poporului“ anonimul „Moșul“ vedem, că după

*) A se vedea „Tribuna“ Nr. 231 din
...1899.

ce a tras în noroiu pe alții, vine — și pe
...lângă că atacă de nou pre părintele Mo-
...tora, — ne cinstește după a lui meserie și
...pe noi cei subscriși.

Am puté să i grăim multe acestui
...anonim, dar a ne amesteca în țărțe nu ni-a
...fost obicei și a sta de vorbă cu un calum-
...niator ordinar, nu aflăm de cuviință.

Voim a arăta starea faptică a celor
...petrecute în ședința reprezentanței comu-
...nale a comunei Câmpeni dela 17 Octomvre
...a. c. și ast feliu lăsăm să grăiască însuși
...protocollul acelei ședințe în cele ce urmează:

„Se comunică ordinul Sp. Protopretore
...Nr. 2560, referitor la alegerea unui bărbat
...de încredere, pentru a merge cu comisia din
...Abrud, în cauza înființării unui gimnaziu
...inferior, la Il. Sa Ministrul de culte“.

„Membrul Romul Fardui propune, ca
...fiind timpul întârziat spre acest scop, să nu
...se esmită. Reprezentanța cu unanimitate
...decide, că, fiind timpul întârziat, nu mai află
...de bine să se esmită un bărbat din partea
...reprezentanței“.

Membrii prezenți la această ședință au
...fost următorii: 1) Corcheș Marc George,
...primar com.; 2) Romul Fardui; 3) Ioan Mo-
...tora; 4) Basiliu Patitia; 5) Morariu Todurui;
...6) Aurel Ioanette, ear ca conducător al pro-
...tocolului, vice-notarul Iuliu Cristean, care
...n'are vot. Dacă mai era și o altă propunere,
...trebuia să se ia la protocol și atunci nu se
...putea zice: reprezentanța cu unanimitate
...decide ș. a.

În interesul adevărului ni am ținut de
...datorință a aduce acestea la cunoștință
...publică și ca să vadă, că „Moșul“ e un
...calomniator ordinar, care nu din interes
...public național scrie, ci pentru ajungerea
...de scopuri private, — dar vai de cei ce s'apă
...groapă altuia.

În fine ne permitem a trage atențiunea
...„Moșului“, că numirea de „Moș“ pentru noi
...este sfântă și exprimă în sine virtute și nicei
...când lașitate, — deci pe viitoriu să bine-
...voiască a se folosi de alte numiri, cari să
...corespundă adevărului ce voește a-l publica
...și de această falnică numire a nu mai abusa.

Basiliu Patitia, Aurel Ioanette,
...reprezentanți comunal.

Creștinii buni.

Din Sân Miclăușul-mare primim urmă-
...toarele rinduri:

Ca părinte sufletească simțesc mare

bucurie în inima mea, când văd, că
...credincioșii comunei mele, pătrunși de no-
...bile simțeminte creștinești, se însufleșesc și
...se întrec întru aducerea de daruri sfintei
...noastre biserici, chiar acum în fața multel-
...lor trebuințe și sub greutatea începutului
...în care se află tinăra noastră comună bise-
...ricească. Ca dovadă de însuflețirea credin-
...ciosilor comunei mele bisericesti, vă rog să
...publicați numele acelor, cari în timpul din
...urmă au mai dăruit pe altarul nou-edifica-
...teț noastre biserici. Astfel: Doamna Cor-
...nelia Popovici a dăruit un prea frumos an-
...timis în preț de 30 coroane; bravul nostru
...credincios Grigorie Foale și soția sa Ecata-
...rina au dăruit minele pe 12 luni, legate
...în piele în preț de 204 cor.; parochianul
...nostru Eulimiu Petrac și soția sa Elisa-
...beta au dăruit Penticostariul legat în piele
...în preț de 18 cor.; văduva: Alca Gavran,
...două cununi pentru cununie, argint de China
...în preț de 32 coroane; văduva: Ecaterina
...Flus, două păhare de sticlă, acoperișele și
...tasul de argint de China, pentru apă și vin
...la proscomidie, în preț de 26 coroane; —
...v. d. Elena Mărășan, un măssau frumos la
...prestol în preț de 60 coroane; — Sofia so-
...ția lui Ioan Lipovan o candelă de argint de
...China în preț de 15 coroane; Persida so-
...ția lui George Comloșan un frumos stihar
...preoțesc în preț de 40 coroane; Nicolae
...Sarafolean și soția sa Giula, un stihar și un
...măssau frumos în preț de 80 coroane;
...Savu Albu și soția sa Marta, un sfeșnic fru-
...mos de argint de China în preț de 23 co-
...roane; Dămian Dogar și soția sa Marta un
...sfeșnic frumos de argint de China în preț
...de 28 coroane; învățătoarea Maria Buga-
...riu, o tasă de argint de China pentru aia-
...tura în preț de 42 coroane; și: Anast-
...asia Alexa. Ibrici de argint de China în
...preț de 116 coroane, și în fine Ioan Pe-
...trac și soția sa Elena au dăruit tetrapo-
...dul în preț de 10 coroane.

Măscat adânc de as menea însufle-
...țire, în numele comunei mele bisericesti
...aduc și pe calca acesta tuturor dăruitori-
...lor cea mai călduroasă mulțămire, și rog
...pe Dumnezeu, ca întru muți ani să le ră-
...plătească cu darurile sale cele bogate, bine-
...facerile lor; ear celorlalți mulți și buni
...credincioși servească le de exemplu fapta
...aceasta frumoasă și vrednică de laudă.

Sân-Miclăușul Mare, la 21 Noemvre 1900.
...În numele comunei bisericesti:

Ioan Popoviciu,
...paroch ort. român.

De când ți-am dat cuvântu,
...Mi-ai mâncat și sufletu.
...Ține-mă, mândră, pe braț,
...Barem până ai răgaz;
...Ține-mă la stnul tău,
...Că te las cu Dumnezeu,
...Eu mă duc în țara mea
...Și te las în voie rea.

Ioan Jelicutean, vier din Măderat.

(Din Vraniiu)

Frunză verde din pădure,
...Toți voinicii vroau să fure
...Fete mari, cu echi de mure;
...Ear pe mine nu mă 'ntrec,
...Că eu fur fete de grec,
...Care-s albe ca și neaua
...Și cu ochii ca mărgea.

Nu știu, Doamne, eu n'am pace
...Toată lumea rău îmi face,
...Numai mândra mi spre bine,
...Că aleargă după mine
...Peste dealuri și coline.

Frunză verde de gorun,
...Ian ieși, măndro, până-n drum,
...Că am o vorbă să-ți spun;
...Ori eși mândră în grădină,
...În grădină lângă gard
...C'am o vorbă de 'ntrebat.
...Ba eu bade, c'am bărbat.
...Și eu mândră am muere,
...Dorul meu pe tin' te cere,

Foie verde de trei fire,
...Până iubiam la copile,
...Tinerel eram de zile,
...Dar acuma cu neveste,
...Mi o dat barba fără veste.

Culese de: Iosif Ieremia.

Cald nemțesc.

(Anecdota populară).

Într-o vreme, cam demult,
...— Lucru, altfel, cunoscut —
...Un biet neamț slujbaş a fost
...Strămutat în altă parte,

Și ca să-l ducă la post—
...De chirigiu 'și-a tocmit
...Pe-un Român. El au pornit,
...Amândoi c'o sănioară,
...Ce și-se părea că sboară,
...Așa iute o ducea
...Călușeil prinși la ea.
...Românul îmbrăcat bine,
...Cu suman, cojoc, peptar,
...Și'n picioare opinci bune,
...De frig n'avea nici habar;
...Dar neamțului golănel,
...Cu haine subțiri pe el,
...Dinți'n gură-i dărdăia,
...Și „ist kalt“ tot bombănia!...
...Omul, neștiind nemțește,
...Nici prin gând măcar nu-l da,
...Că „ist kalt“ pe românește,
...„E frig“ poate-ar însemna.
...Și-a văzut deci de a lui treabă,
...Și numai din când în când
...Se uita 'napoi să vadă,
...De cumva o fi mai stând
...Neamțu 'n sanie, ori ba?
...Și dacă îl auzia,
...Cum „ist kalt“ mereu zicea,
...Mai departe a mână
...Pân' ce-ajunseră 'ntr'un sat,
...Unde la un han au tras
...Să răsuflie cail un ceas...

Omul după-ce a dat
...La cai ceva de mâncat,
...La sanie drept s'a dus:
...— „Scoală, domnule, în sus!“
...Zise el, „căci și-o cam fi...“
...Și mă mir cum poți dormi
...Pe ast gerl... zise. Văzând,
...Că neamțu n'are nici gând
...Să se scoale, Papucat
...De mână, dar zise mirat:
...— „A 'nghetat, cum vâd, sêracul...“
...Zău că neamțu e gol dracu,
...Căci unde s'a pomenit,
...Ori să se fi auzit,
...Om să moară de căldură?...
...Și ast neamț: „e cald“, din gură
...Pân' aici a tot cântat,
...Și-acum, uite-l, a crăpat!
...— „Nu fi prost!“ atuncia zise
...Un Român ce-l auzise
...Și stia puțin nemțește,
...„Și mai stai de te gândește;
...Neamțul poate-a 'nghetat,
...O i, cum zici tu, a crăpat
...De „cald“ de slor d'și nemțesc, —
...Nu de al no-tru românesc!...“

I. Encescu.

PARTEA ECONOMICA

Cultura sfecelei.*)

De
Dr. N. O. Popovici Lupu.
Insușirile și varietățile sfecelei.

1. *Caracterele botanice.* Înainte de a descrie cele mai însemnate feluri ale sfecelei de zahăr, este bine să cunoaștem însușirile de căpetenie ale acestei plante.

Fie-care a văzut cel puțin sfecla roșie, pe care o aduc grădinarii în piață. Vorba populară: „roșu ca sfecla” este o dovadă, că sfecla roșie este cunoscută în toată țara.

De asemenea mai știm, că toți arborii și toate buruienile au rădăcină, trunchiu ori paiu, foi și flori. Partea care desparte rădăcina de trunchiu se chiamă *gât sau colet*.

Ceea-ce numim noi *sfeclă sau rădăcina de sfeclă* nu este numai rădăcina, ci și o parte din trunchiu, din care ies deadreptul *foile*, pe când la alte plante foile stau pe rămurele, acestea pe ramuri, etc.

Din rădăcina groasă a sfecelei dau firisoare de rădăcină subțiri, cu cari sfecla se hrănește din pământ.

Sfecla, ca și multe alte plante cultivate pentru trebuințele omului, se trage din o plantă sălbatică. Anume din buruiana *beta maritima* (numită așa fiindcă crește pe coastele Normandiei, Franța) și *beta foliosa*, ce crește în țările din prejurul Mării-Mediterane, în India, Persia, insulele Canare, etc. Rădăcina lor nici nu se face cât degetul mic de groasă; de aceea îngroșarea sfecelei nu e o însușire firească, ci s'a dobândit prin cultură.

Foile de sfeclă sunt mari, verzi, cu marginea întreagă; cele de jos au forma oului și vârful rotund; cele de sus au formă mai lungureață.

Dacă rădăcina de sfeclă se păstrează peste iarnă și se pune primăvara în pământ, vom băga de seamă, că din ea crește trunchiul sau paiul înalt de 0.6—1.5 m., care nu e rotund, ci în muchi, are ramuri numeroase și foi mult mai mici, ca ale rădăcinii.

* Din Biblioteca populară a Administrației Domeniului Coreanei. Cărticica XVIII.

Pe paiu și ramurile lui stau numeroase flori mici și verzi, câte 2—3 la un loc, la subțioara unor foițe înguste.

Foișoarele florilor se întăresc mai târziu. Fiecare floare dă naștere unui fruct cu o singură sămânță. Fructele din aceeași grupă de flori se lipesc împreună și cad lesne după coacere.

După foi, paiu, floare și fruct nu e nici o deosebire între sfecla de zahăr și cea de nutreț: *caracterele botanice sunt la fel*. De aceea în botanică (știința plantelor) amândouă au același nume latinesc: *beta vulgaris*, (sfecla obișnuită).

Spîterul berlines Marggraf a fost cel dintâiu, care la 1747 a descoperit, că dulceața sfecelei obișnuite se datorește zahărului din ea și că acest zahăr este la fel cu cel de trestie, care se aduce în Europa din India și America.

Marggraf recunoscând însemnătatea descoperirii lui, a povățuit pe agricultorii din timpul său, să cultive sfecla spre a scoate zahărul din ea.

Cei ce au primit acest prețios sfat s'au pus pe lucru pentru a dobândi sfecla cât de bogate în zahăr.

Unul dintre soiurile cele mai avute în zahăr pe acea vreme era *sfecla albă și lungă* (*beta vulgaris longalba*), din care apoi s'au dobândit prin cultură cele dintâiu soiuri sau varietăți de *sfeclă de zahăr*.

Dacă la foae, paiu, floare și fruct sfecla de zahăr nu se deosebește de cea obișnuită, apoi rădăcina ei este cu totul diferită: pe când sfecla de mâncare e roșie atât pe din afară, cât și la miez, ear sfecla de nutreț are forme și culori diferite (galbenă, roșie, alburie, versue), sfecla de zahăr are rădăcină conică (în formă de cep) prevăzută cu adâncituri, care la unele feluri nu merg dealungul rădăcinii, ci în curmezii (în formă de sfredel). Din șanțulețe dau rădăcinile subțiri sau ațoase (mustățile). Coloarea peliței și a miezului este de cele mai multe ori albă.

2. Creșterea sfecelei de zahăr.

Dacă sămânța de sfeclă se pune în pământ la adâncime potrivită, suge

apă, se umflă și incolțește. Vêrfurile foițelor (cotiledoanelor) sorb *albuminul* (fâina albă, care servește de hrană colțului). După aceasta colțul rup pojghița, cotiledoanele ies afară, se măresc și încep a se înverzi.

Incolțirea este întâia parte a vieții sfecelei. În această parte, care ține până la începutul înverzirii, mica plantă are hrană destulă în sămânță. Cu toate acestea incolțirea atarnă de multe împrejurări, de care vom vorbi la sămânțat.

Cotiledoanele de sfeclă au formă lungureață (eliptică), devenind din ce în ce mai înguste către codiță, care e scurtă. Cele două codițe se împreună la începutul (baza) lor, înconjurând *plumula*, din care apoi cresc adevăratele foi.

Intr'acestea rădăcina s'a făcut deja de câțiva centimetri și are numeroase firisoare pentru sugerea hranei din pământ.

A doua parte în viața sfecelei ține până ce se isprăvește grămădirea de zahăr în rădăcină.

Creșterea sfecelei în această a doua parte e cu totul diferită de incolțire: sfecla, de îndată ce a înverzit, începe a lua din aier prin foile ei gazul bioxid de carbon, pe care cu ajutorul luminei și al culorii verde (clorofilă) din foi îl desparte sau descompune, dând afară oxigenul și păstrând carbonul.

Pe de altă parte rădăcinile cele subțiri sug din pământ apă și unele săruri, între care trebuie să se găsească neapărat: *potasă, calce, fer, magnezie, acid fosforic, acid sulfuric și acid azotic*.

Din carbon și apă foile pregătesc mai întâiu amidon (scrobeală), pe care apoi îl prefac în zahăr. Pentru aceasta însă sărurile mai sus amintite sunt tot atât de neapărate ca și bioxidul de carbon și lumina soarelui.

O altă trebuință neapărată este și aerul: dacă nu se află în pământ în cantitate îndestulătoare, sfecla înăbușește și pier.

Foile sfecelei nu dau toate de

odată; cele dela început rămân mici și mai subțiri și chiar când ajuns la mărime deplină; nu au adevărată a varietății.

Foile de pe la mijlocul vârful fac cele mai mari, au forma acrată și sunt acelea, care produc titatea cea mai mare din zahăr adunat în rădăcină.

Foile cari dau către toamnă de asemenea mai mici și n'au ele forma adevărată.

În creșterea rădăcinii nu astfel de deosebiri: ea se mărește cu primăvara neîntrerupt, până ce ajuns la coacere, adică până ce mai e căldură îndestulătoare pentru viața sfecelei.

Rădăcina de sfeclă de zahăr având un vîrf lung și subțire, firese, că ea nu poate crește în pământ, care nu e bine mărunt și la anumită adâncime, dar rădăcina subțiri, care sug hrana din pământ și cresc de două părți în jurul țulețelor, nu se găsesc la adâncime mai mare de 30 cm. Prin urmare stratul de deasupra este acela, trebuie să cuprindă hrana trebuind creșterii depline a sfecelei.

La începutul părții sau perioadei a doua, sfecla este săracă în zahăr dar cuprinde mult mai multă substanță nezaharoasă, ca la sfîrșitul perioadei.

În măsura în care sfecla crește se mărește conținutul în zahăr și micșorează cel al materiilor nezaharose. De aici tragem două concluzii practice:

1) Prin recoltarea sfecelei la început de coacerea deplină am pierde mai mult în cantitate, dar și în calitate producând sfeclă greu sau chiar neputîndă de prelucrat.

2) Sfeclă, care din firea lor crește mai încet, adică timp mai îndelung sunt mai bogate și mai curate.

De ordinar sfeclă cu viață scurtă au mănunchiul de foi puțin și drept, pe când la felurile cu viață mai lungă foile sunt mai mici, puțin în jos și fac un mănunchiu mai puțin (Va urma).

POEVSTEA Unei Coroane de oțel.

Seriă nouă pentru țărâni.

De
GEORGE COȘBUC.

XXI.

După atâtea trude și griji, vrednic a fost Domnitorul nostru să-l ajute Dumnezeu și să-l ducă la plinire gândurile și dorul.

El cu oastea Sa a ridicat la mărime neamul românesc. Ni-a sporit puterea țării, prin sine însuși și prin oștire, așa de mult, că Rușii, chiar Rușii cei puternici, au căutat sprigină la noi, când s'au văzut vreemelnicește strimtorați.

Ni-a scos țara de sub stăpânirea turcească și ne-a făcut să nu mai fim birnici ai păgânilor. Ne-a scos la iveală în lume și ne-a așezat în rîndul altor neamuri cu nume și cu vază. E adevărat, că El le-a făcut toate acestea cu ajutorul oștirii și a țării, dar earăși e adevărat, că de nu L'aveam pe El Domn, noi n'am fi avut oștire. Ear fără oștire la vremea ei, adică pe atunci când s'a pornit războiul, țara ar fi fost rămasă pe seama vrăjmașilor ca și într'alte rînduri.

Lumea l-a judecat în deajuns faptele și l-a răsplătit pentru ele, de-o parte cu laude, de alta cu învoirea să-l dea ceea-ce ceruse: neatîrnarea țării.

Țara noastră l-a răsplătit faptele din război, cu iubirea și credința ce l-a arătat-o de atunci încocoace, cu încredere filiașă în El și cu vîdite semne de recunoștință.

El a dat multor viteji de-al Săi medalii, căci ele sunt semne ale vr'unei vrednicii, ear oamenii se străduiesc să le aibă. El însă nu poate să-și dea și-și însuși medalii, nici străine — ceea-ce e ușor de înțeles — și nici de ale Sale, adică de ale țării stăpânite de El. Lui îi poate da medalii de ale Sale numai țara. De aceea, după întoarcerea din război, țara l-a rugat să primească medalia „Virtutea militară”. A primit-o cu dragă inimă și o poartă pe piept și astăzi.

Multe medalii l-au dat și Domnitorii străini. Dintre ele, două sunt mai de căpetenie, pe care l-le-au dat doi împărați, cei mai puternici din Europa, al Rusiei și al Germaniei.

Țarul Rușilor chiar a doua și după lupta cea mare, când au luat Românii Grivița, l'a îmbrățișat și l-a rugat să primească o medalie de mare preț a sfântului Gheorghe. Ear după căderea Plevnei, Țarul l-a dat medalia numită a sfântului Andrei, pe care o dă rar și pentru vijii negriți de mar.

Țarul, în scrisorile sale, îi face Domnitorului nesfîrșite laude și l'numește „cel mai bun prieten al meu” și „mîntuitorul oștilor rusești.”

Cum se schimbă soartă zice cronicarul nostru: Nu omul schimbă vremile, ci vremile pe om.

Nu e tot-deauna adevărat, că omul nu schimbă vremile. Le schimbă. Prințul Carol, Domnul Țării-Românești, a schimbat vremile. Odată și Turcii și Rușii se uitau la noi de peste umăr și ne dădeau într-o parte, nu alt-fel decât așa cum împingea omul la o parte cu pictorul un vreas care-l stă în cale. Ear pe timpul războiului, Rușii s'au nădăjdut la noi și Turcii s'au făcut grămădă într'un colț.

Dar e adevărat, că vremile schimbă pe om. Și ce dovadă v'as da mai lămurită, decât tot pe Ruși și pe Turci. Cum s'au schimbat ei, față cu noi, din ce au fost odată!

Împăratul Germaniei l-a trimis medalia de-odată cu o scrisoare. Zicea în scrisoare așa:

„Ți-o spun încă odată, că simt întru adevăr mare bucurie, să-ți răsplătesc în vederea lumii faptele Tale în război. Întreagă purtarea Ta, în așa de multe împrejurări grele la izbucnirea crâncenului război și pe tot timpul cât a dăinuit el până-acum, vrednică a fost de această răsplățire, și fără îndoială va fi băgată în seamă după-cum i-se cuvine la vremea închisă.”

păcii. Așa că și eu atunci voi purta medalia, pe care ai de gând să mi-o dai.

Vorba, de la sfîrșitul scrisorii, medalia ce avea de gând să i-o dea Domnul Carol, e așa:

Domnitorul rugase pe împăratul Germaniei, să-l facă cinstea să primească să poarte pe piept o medalie de onoare a noastră.

Dar împăratul n'a dat îndărătă voie s'o primească. Noi eram un robii, într-o țară mică, ear lui, împăratului cel mare și puternic nu-l făcea să laudă venită prea de jos, și se împiedică să primească o medalie dintr'o țară cunoscută.

Dar de-odată cu războiul nostru întors lucrurile. Ne-am ridicat dintr-o dată de la pământ, ni-am arătat puterea și am ajuns și noi oamenii în rînd cu împăratul Germaniei, și după război are să primească medalia noastră, acum nu i-o dă o mîna necăjită și nu vine lauda prea de jos.

Dacă n'ar fi aite mărturii pentru că ce ni-am câștigat-o prin război singură una ar ajunge să lămurască neluminat.

(Va urma.)

Noutăți

Arad, 14 Decembrie n. 1900.

Curia și procesul T. L. Albini Ziarul ungurești au adus știrea, că Curia reg. Pesta a revisuit procesul intentat dlui Albini pentru sumele colectate în ridicării unui monument lui Avram Curia însă n'a adus sentință, ci conștientuind unele mănăstiri în procedura forum iudiciale. a retrimis tribun. reg. din Alba-Iulia toate actele spre judecare.

Flăpânți noi. Zilele trecute deputatul comitatului Bălți Lăzlo a fost numit fișier al comitatului Ternașev-mari; ear conștientuind că Lăzlo István, viceșpanul comitatului Cluj, a fost numit șpan al comitatului Brașov.

Primul membru fondator la „Reuniunea” sodalilor români din Sibiu, după cum scrie, s'a înscris I. P. S. Sa Domnul episcop și mitropolit Ioan Meșianu, scribind, pe lângă taxa de 50 cor., cu încă anul trecut se înscrisese de primul membru pe viață al Reuniunii, — cu 50 cor. Tot I. P. S. Sa a mai contribuit cu 10 cor. în scopul împărțirii darurilor Crăciun sâracilor noștri, puse la cale de șpanul Reuniunii. Precum ni se vestește, în cel de-al doilea număr al săptămânii „Reuniunea” Dr. Barciannu.

Dr. George Popa, tinerul doctor dela Boroș-Sebeș, doctor în științele administrative, a depus Marți, 11 l. c. n. cu bun succes rigorozitate juridic la universitatea din Cluj. Felicitări sincere.

Vacanța de Crăciun a Dietei ungare data aceasta va fi mai lungă ca de obicei. Camera deputaților își începe vacanța la ziua de 20 Decembrie și va ține până pe 14 Ianuarie viitor.

Starețul mănăstirii sârbești Vo-lovitza, Dr. Emilian Radici, după-cum scrie din Vârșeț, a fost îndepărtat de la acest post, ear călugării din aceeași mănăstire au fost împărțiți pe la alte mănăstiri.

Causa acestei pedepse e, că Preacuviosul n'a prea fost un gospodar model.

Am dori să știm, ce e oare cu afacerea starețului sfintei noastre mănăstiri H.-Bodrog? Se mai lasă oare să se continue în administrația Preacuviosului același om, care cumulează în același timp postul de director seminarial, și pe de altă parte pe la toate petrecerile domeniului de prin Arad?

Rugăm pe P. S. Sa Episcopul să nu lase afacerea prea mult să se desfășoare.

Românii în războiul de 7 ani. Casina din Blaj și-a început seria de conștientuiri, ce după un bun obicei se țin în fiecare an în decursul iernii. Începutul a fost făcut de dl. canonic mitropolit Dr. Augustin Bunea, care a arătat într-o frumoasă disertație un nou și foarte interesant moment din istoria noastră, și anume: faptul, că Românii din Blaj au avut și ei rol și parte activă în războiul ce Maria Theresia a purtat contra Austriei în decurs de 7 ani. Interesanta disertație s'a legat de un steag, care se păstrează în catedrala din Blaj, fără ca să fi fost publicat, că de unde provine acel steag și ar fi însemnând în scrutările sale istorice.

Logodnă în familia domnitoare. Se anunță din Salzburg, că prințul Ioan de Hohenlohe-Hortenstein s'a logodit cu arhiducesa Ana, fiica marelui principe de Toscana și a arhiducesei Alice de Austria. Mirele, în vârstă de 37 ani, cu 16 ani mai puțin decât mireasa, care e numai de 21 ani.

Comuniile. Din Câmpina (România) dl. G. A. Pecici și doamna Hermina Pecici își anunță căsătoria lor care a avut loc în ziua de 8 Decembrie.

DL Pecici este de origine ardeleană. Prin hărnicie și inteligență a ajuns în țară om cu stare și cu vază. Este un sincer naționalist, președinte al Secției Ligei din orașul Câmpina. Ii trimitem sincere felicitări.

Osândirea unui fost ministru. Nicșiri ca în Serbia, ru se poate zice că mărirea trecătoare... Astfel, Gencic a fost nu de mult încă ministru de interne, ear acum, ca mulți alții, este oaspele temnițelor și încă nu pe un an ori două, ci pe șapte! Ear crima ce i se impută e, că într'un articol, publicat astă vară în „N. Freie Presse” din Viena, ar fi văditat pe regele și guvernul. Procesul s'a terminat Marcuri, în Belgrad.

Se vede însă treaba că în Serbia și justiția e mai mult uncală în mâinile celor cari sunt la putere.

Moartea episcopului de Huși. Sâmbătă a încetat din viață episcopul de Huși P. S. Sa Silvestru Balănescu la vârstă de 62 ani. Răposatul episcop a fost și profesor la facultatea teologiei din București, ear la 1882 decan al acestei facultăți. În 1886 fu numit episcop al eparchiei Hușilor, unde a păstorit până acum. A scris foarte mult pe terenul religios.

Sinucidere în Arad. Cunoscutul antreprenor al hotelului „Vas” din Arad, proprietarul cafenelei și al restaurantului dela același hotel, Josef Duffner, s'a sinucis Marcuri (12 l. c.) dimineața pe la orele 6, trăgându-și un glonț de revolver în pept. N'a murit însă îndată: a chinuit până după amiază la ora 1 1/2, când și-a dat sufletul în dureri cumplite, lăsând după sine soția și opt orfanii. Se zice, că la acest pas înfricoșat l'a împins războiul, că-l mersese rău cu întreprinderea în restaurant, deși hotelul și cafenea sunt din cele mai cercetate în Arad. Era în vârstă de 52 ani, om gras și robust. În momentul în care și-a făcut eul după amiază,

Atentat Marți, 11 l. c. seara, pe la orele 7 1/2, faptuitorii necunoscuți au săvârșit un atentat grav la viața proprietarului Dr. Tagányi Sándor, fiul directorului dela domeniul prințului Sulkovskij din Pâncota, precum și la viața îngrijitorului Jankó Mikló; dela acel domeniu. Amândoi se dușeseră împreună să viziteze grănarul din piață al domeniului, când deodată s'au ivit din întuneric câțiva răufăcători și au năvălit asupra lor. Pe Tagányi l-au lovit de mai multe ori în cap cu un rud, ear pe Jankó cu un topor, tot în cap, străpungându-l și în pept. Sunt greu răniți amândoi. Îndeosebi Jankó, dar ranele nu sunt de moarte. Gendarmeria a pornit aspră cercetare.

Tinera regină Wilhelmina a Holandei, după cum se anunță din Haga, își va sârba cununia cu prințul Henrich de Mecklenburg în 30 Ianuarie viitor, în biserica Groote Kerk din Haga.

Regele Oscar al Svediei se află greu bolnav. Abia mai poate să vorbească și adeseori nu mai cunoaște nici pe cel din jurul său.

Țarul însănoșat. Se telegrafează din Petersburg, că Țarul s'a vindecat deja de boala grea de tifos, în care suferise. S'a sistat acum și publicarea buletinelor medicale. Peste vară, zice o știre din Londra, — părechea imperială rusească va petrece în Anglia, la Windsor, ca oaspeți ai reginei Victoria.

Logodnă în familia domnitoare. Se anunță din Salzburg, că prințul Ioan de Hohenlohe-Hortenstein s'a logodit cu arhiducesa Ana, fiica marelui principe de Tos-

cona și a arhiducesei Alice de Austria. Mirele, în vârstă de 37 ani, cu 16 ani mai puțin decât mireasa, care e numai de 21 ani.

Comuniile. Din Câmpina (România) dl. G. A. Pecici și doamna Hermina Pecici își anunță căsătoria lor care a avut loc în ziua de 8 Decembrie.

DL Pecici este de origine ardeleană. Prin hărnicie și inteligență a ajuns în țară om cu stare și cu vază. Este un sincer naționalist, președinte al Secției Ligei din orașul Câmpina. Ii trimitem sincere felicitări.

Școală industrială de lemnărit. Comunitatea de avere din Caransebeș, cu sprijinul Reuniunii agricole comitatense va înființa în curând o școală industrială de lemnărit. Scopul acestei școli va fi în primul rând instruirea tinerilor în pregătirea uneltor economice de casă și de câmp (fureci, greble etc.) Comunitatea de avere va da la început 16 stipendii de câte 16 coroane lunare la tinerii săraci pe întreaga durată a cursului de învățământ. Președintele comității de avere face acum un călduros apel la preoți, învățători și cărturarii poporului, ca să lumineze poporul asupra folosurilor școlii industriale, ce se va înființa.

Fapta comității de avere se laudă de sine și mult ne înveselește, că în sfârșit vedem începuturi de lucrări economice-practice.

Cărți de școală. Atragem atențiunea domnilor învățători asupra buletinelor cărți de școală ale dlui profesor Ioan Petran din Arad: — a) Grammatica română, partea I, pentru clasa III-a primară; prețul 30 fileri; b) Grammatica română, partea II, pentru clasa IV-a primară; prețul: 60 fileri.

Se pot comanda dela autor, sau prin administrațiunea „Tribunet Poporului” și prin librăria Klein Mór din Arad.

Albumul „Vulturului”. Fostul „Vultur” din Oradea-Mare scoate la anul nou un Album foarte interesant și voluminos, care se va împărți gratuit tuturor abonenților „Vulturului”, cari vor să administreze prețul abonamentului la această foie cel puțin pe un sfert de an (3 corane) înainte. — Prețul Albumului de altfel va fi 4 coroane.

Despărțământul Buziaș al „Reuniunii învățătorilor dela școlile române confesionale” gr. or. din diecesa Caransebeșului își va ține adunarea generală Joi, în 7 20 Decembrie a. c. la școala română gr. or. din Buziaș.

Spesele de război ale reginei Angliei. După datele ziarului „Home Magazin” regina Victoria, de când domnește, a spesat pentru războaie suma de 50 miliarde. La aceasta este a se mai adăoga încă vre-o 2-3 miliarde cheltuite pentru războiul sud-african.

Descoperire prețioasă. Din Zlatna se scrie, că în hotarul apropiatelor comune Ampoșta s'a găsit zilele trecute un mare vas (amphora) plin cu bani români. Țăranul, care a aflat vasul, a reținut banii, ear vasul l'a predat custodelui muzeului arheologic din Alba-Iulia. Vasul e de un preț deosebit, fiind unul din cele mai mari amfore aflate până acum; e înalt de 90 cm, cu o periferie de 180 cm. și încapă 50 de litre de apă.

Felurini.

Peste mare cu luntrea. Căpitanul dela marina daneză, Iohansen, este singurul, care a îndrăznit a trece Oceanul din Europa la America într-o luntre cu vâsle. Căpitanul Iohansen, astă-vară, ca comandant al unui vapor englez, a dat pe mare de un vapor fără stăpân, încercat cu metale. Acest vapor l'a luat cu sine la Gibraltar, unde bogățiile aflate au fost licitate de autorități, ear Iohansen din banii încasați a căpătat și el o sumă frumoasă. El atunei se hotărâse să caute radele în Flo-

rida. Luă cu sine o luntre pentru două persoane, se provăză cu hrană pe timp de 60 zile și plecă din Gibraltar cu fiul său de 12 ani în drumul lor au trecut pe lângă insulele Canare și Cuba, ajungând după 59 de zile la Florida.

Citiți

„Vatra părăsită”

de Ioan Slavici.

Cea mai nouă scriere a distinsului nostru literat.

Se poate comanda la administrația „Tribunet Poporului”, Arad.

Prețul unui exemplar 75 cr.

Posta redacției.

Ms. Dalmedico, Roma. Nous avons reçu le livre et faisons passage de lui.

Ab. 1460. Pentru ceea ce nu veți găsi răspuns în Statutul Organice cereți satisfacție adresându-vă Consistorului cu jalbă.

Posta Administrației.

D-lui Petru Santău în Chitighas; Am primit abonamentul pe al II. sem. 900.

D-lui Dimitrie Ciambes în Basoș: Am primit pe jumătate întâiu; ne mai datorăm cu a doua jumătate a anului acesta, căci cel trimis la 10 Aprilie s'au socotit pe a doua jumătate din anul trecut.

D-lui Nicolae Mariș în Cherechiu. Mai aveți 2 coroane pe al II. semestru anul acesta.

Ultime știri.

Disolvarea Dietei cehe.

Praga, 13 Decembrie. Guvernatorul Boemiei a primit ordin, ca să disolve Dieta provincială, îndată-ce opoziția prin conturbarea ordinii ar voi să zădărnicească lucrările aceleia.

Kruger.

Londra, 13 Decembrie. Corespondentul din Bruxelles al foit „Daily Mail” îi raportează din izvor autorizat, că unul dintre guvernele Europei a sfătuit pe președintele Kruger să depună armela cu Buri și să recunască suzeranitatea Englezei.

Președinții Sviterei. Bern, 13 Decembrie. Consiliul federal a ales azi pentru anul viitor de președinte al federațiunii pe radicalul Brenner, ear vice-președinte pe ultra-montanul Zemp.

ECONOMIE.

De aci încolo prețurile pe piețe se scotesc în coroane și după 50 chilogramme ear nu ca și până acum, după maza metrică (100 chilogramme).

Cereale (bucate).

Prețurile dela 10 Decembrie din Arad:

Grâu cel mai bun . . . cor.	7.15—7.44.
Cucurus	5.25—5.50.
Săcară	5.10—5.15.
Orz	5.50—5.60.
Ovăș	4.70—4.90.

Prețurile dela 10 Decembrie din Budapesta

Grâu în Aprilie . . . cor.	7.41—7.42
Secară	7.17—7.18
Ovăș	5.56—5.60
Cucurus pe Maiu	4.84—4.85

Prețul porcilor.

Conform buletinelor din B.-Pesta Kőbánya (Steinbruck).

Porci: ungurești în greutate de 820—880 chilogramme 97 fileri; 280—300 chilog. 96 fileri de chilogram, sârbești 84—92 fil. de chilogram netto.

Cartofi: galbeni cor. 180—2— roșii cor. 160 pe 50 chilogramme.

Fână: 240—260 pe 50 chilog.

Editor. Aurel Popovici Barciannu. Red: respuns: Ioan Russu Șirianu.

Ioan Maniuțiu

pălărier

In Arad strada Deák-Ferencz nr. 39
* in casele lui Iorgovici *

Are onoare a aduce la cunoștința P. T. public, că s'a stabilit in Arad, unde și-a deschis atelierul seu de

confecțiune a tot felul de pălării.

După cunoștințele câștigate in Budapesta confecționez pălării de tot felul după cele mai noue mode.

Primesc tot felul de pălării pentru domni, dame și copii pentru a le repara, văpsi, sau transforma după cele mai moderne forme, de-asemeni primesc cilindre (jobene), pentru a le călea cu ferul.

Comandele din provincă se execută prompt. Se capătă in atelierul meu tot felul de pălării gata, se fac și cilindre la comandă precum și ori-ce **pălării**; prompt și cu cele mai moderate prețuri.

Rugând On. public de binevoitorul seu sprigin semnez cu distinsă stimă

531 4-5

Ioan Maniuțiu
pălărier.

Cel mai ieftin isvor de cumpărare in articli de fer.

Czigelbrier și Berta

Arad, Andrassy-tér Nr. 3.

Pravălie cu negoț și unelte de fer
pentru comerț și industrie.

Numărul telefonului pentru oraș și comitat 386.

Adresa telegrafică: Czigelbrier.

Recomandăm marele nostru magazin cu tot soiul de negoț de fer, ferării la edificii și mobile, mașine de fert (sparmerturi), cuptoare de fer și unelte pentru toate ramurile industriei.

In arangiamente de culină articli economici, unelte pentru lucrarea viilor, cuțite de altoit. Pompe contra perenos-porei. Patine asortiment bogat

Unicul reprezentant in Arad al fabricii de mașini economice Hofherr și Schrautz.

Cu consemnare de prețuri curente și cu preliminare de spese servim gratuit

527 3-10

Comandele și in provincă se execută prompt.

Mașini pentru tocat (pisat) carne cea mai bună calitate.

A apărut

Și se află de vânzare la administrația „Trib. Poporului“
următoarele opuri:

	coroana	fleri
1.) „Geografia Comitatului Arad“, pentru clasa a III-a școalelor populare, de Damaschin Medre, învățator; aprobat de Ven. Consistor ilustrată cu charți geografice — — — — —	—	70
2.) „Amicul Poporului“ — de Titus Vuculescu, pretor. Indreptar practic in cause administrative. Prețul — — — — —	—	1.—
3.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățean, — — — — —	—	2.—
4.) „Judecătorile cu jurații“ — de Teodor V. Păcățeanu, — — — — —	—	80
5.) „Libertatea“ — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Păcățeanu, — — — — —	—	2.—
6.) „Principiile politice“, după Dr. T de Holtzendorf, de T. Păcățeanu — — — — —	—	4.—
7.) „Caractere morale“ — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor in Brașov. — — — — —	—	2.50
8.) „Războiul pentru neatarnare“ și „Povestea unei coroane de oțel“ ambele de George Coșbuc. Prețul Războiului — — — — —	—	1.20
Prețul „Coroanei“ — — — — —	—	1.60
9.) „Din vremuri apuse“ — de Iudita Secula născ. Truția — — — — —	—	1.—
10.) „Vieritul“ — de Petru Vancu, — — — — —	—	1.—
11.) „Teoria Dramel“ — de Dr. Iosif Blaga. — — — — —	—	3.60
12.) „Juvenilia“ — de Sextil Pușcariu. — — — — —	—	1.60
13.) „Cuvântări bisericesti“ — traduse de Ioan Gonț. — — — — —	—	5.—
14.) „Pribeag“ — de Ioan Iosif Sceopul, — — — — —	—	1.50
15.) Instrucțiuni populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilhelm Niemandz — — — — —	—	1.20
16.) „Liturgia Stului Ioan Crisostom“ (pe note) pentru cor mixt pe 4 voci — de Nicolae Stefu învățator in Arad. Această liturgie conține toate cântările liturgice, ce are să răspundă corul in Dumineci și sărbători. Pe lângă acestea mai conține irmoase, pricesne și un adaus de cântece populare. Toate imnele se pot cânta și numai pe 2-3 voci. Prețul unui exemplar s'a redus dela 6 la 3 coroane.	—	—

La comande să se mai adauge de fie-care op 10 fleri spese postale.